

Západočeská univerzita v Plzni

Ústav umění a designu

Bakalářská práce

KRESEBNÝ CYKLUS NA FILOZOFICKÉ TÉMA

Aliaksandr Nazaranka

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Ústav umění a designu

Oddělení výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Bakalářská práce

KRESEBNÝ CYKLUS NA FILOZOFICKÉ TÉMA

Aliaksandr Nazaranka

Vedoucí práce: Doc. akad. mal. Mikoláš Axmann
Oddělení výtvarného umění
Ústav umění a designu Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2013

.....

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	2
3	CÍL PRÁCE	3
4	PROCES PŘÍPRAVY.....	5
5	PROCES TVORBY	6
6	TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	8
7	POPIS DÍLA	9
8	PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	10
9	SILNÉ STRÁNKY	13
10	SLABÉ STRÁNKY.....	14
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	15
	A) Knižní a periodická literatura	15
	B) Internetové zdroje	15
12	RESUMÉ	16
13	SEZNAM PŘÍLOH	17

1 MÉ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Mou bakalářskou práci představuje cyklus kreseb a soubor reliéfů na filozofické téma. Práce vznikla na základě úvah o lidských osudech, jejich strukturách a možnosti nebo neschopnosti něco změnit.

Mé dílo obsahuje 10 kreseb a 10 digitálních tisků. Kresby byly vytvořeny pomocí silné a tenké grafitové tužky. Digitální tisky jsou fotografie reliéfů vytvořených různými předměty (například lžíce, jehla apod.) na mouce. Formát kreseb je 700 × 1 000 mm, formát tisků 707 × 1 000 mm.

Kresby jsou abstraktní, stejně jako reliéfy, které jsou doprovodem kreseb, ale nekopírují jejich přesnou podobu.

Reliéfy jsou dalším krokem mého díla, jeho pokračující metamorfózou. Ukazují plynutí lidského života a jeho proměny.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Zvolil jsem si vlastní téma filozofického charakteru. Filozofie jako obor mě zajímá už dlouho. Běžné otázky – *Kdo jsme?* nebo *Odkud pocházíme a kam jdeme?* – budou aktuální vždy. Zajímá mě člověk, který se v průběhu své životní cesty snaží nacházet odpovědi na ně. Stejně jako já. Inspiraci jsem našel zejména ve vědecké východní literatuře, v článkách na internetu s fotografiemi a obrazy.

Rozhodl jsem se vytvořit cyklus kreseb, které zkoumají lidský život a osud. Jejich abstraktní charakter je inspirován abstraktním uměním Sovětského svazu (například Kazimirem Malevičem a Vasilijem Kandinským), Evropy (například Pietem Mondriaanem, Františkem Kupkem a Robertem Delaunayem), abstraktním expresionismem USA (například Markem Rothkem a Jacksonem Pollockem, Bernettem Newmanem a Franzem Jozefem Klinem, Morrisem Louisem) a mnohými dalšími abstraktními umělci.

Druhou částí mé bakalářské práce jsou fotografie mnou vytvořených reliéfů. V letním semestru akademického roku 2011/2012 mě velmi inspirovalo zadání vytvořit vlastní asambláž podle pohádky. Myslím, že se mi tento úkol velice povedl. Proto jsem se rozhodl vytvořit reliéfní kresbu také k mému tématu v tomto roce. S jemnou a měkkou strukturou, vzdušnou a proměnlivou atmosférou, odkazující na proměnlivost lidských osudů. Z umělců, kterými jsem byl inspirován, uvádím například Henryka Stażewského z Polska.

3 CÍL PRÁCE

V rámci své bakalářské práce jsem vytvořil cyklus kreseb na základě vlastních úvah o lidských osudech – jejich statických a dynamických projevech, nečinnosti, pohyblivosti a proměnách, změnách k lepšímu nebo horšímu, spojení „světlého“ a „tmavého“, jejich stejnosti a zároveň odlišnosti. Ke svému dílu jsem přidal druhou část, digitální tisky mnou vytvořených a vyfotografovaných reliéfů, které zvolené téma dále rozvíjejí.

Hlavní myšlenkou mého díla byla filosofie karmy, která se mi velice líbila a rozvíjela na novou úroveň. Dodala víc smyslu skutečnosti a posílila moje sebevědomí.

Podle vědecké literatury existuje karma, vikarma a akarma.

Karma označuje etický přírodní zákon příčiny a následku. Aktivita, která daruje blaho a zahraňuje od hříchu.¹

Vikarma je aktivita která ovlivněna ziskuchtivosti. Taková aktivita přinaši hříchy, a kvůli ní člověk se nachází pod vlivem vášně, potom nevědomí.²

Akarma je aktivita která se snaží pochopit duše, Boha a jejich neustalé vzájemné vztahy. Tato aktivita prinaši jen blaho.³

Celý cyklus by měl maximálně a co nejpřesněji ukázat pocity, které mám z tohoto tématu, v abstraktním projevu.

¹ BURBA, D. Bhagavad-gita. Moskva: Ripol Klassik, 2009. ISBN 978-5-386-01452-0

² BURBA, D. Bhagavad-gita. Moskva: Ripol Klassik, 2009. ISBN 978-5-386-01452-0

³ BURBA, D. Bhagavad-gita. Moskva: Ripol Klassik, 2009. ISBN 978-5-386-01452-0

Cílem práce je tedy zobrazit vlastní myšlenky a názory v kresbě a reliéfu, realizovat to, nad čím jsem pracoval od začátku bakalářské práce až do jejího konce, poté demonstrovat mé dílo komisi a veřejnosti a následně přijmout kritiku výsledku mé tvorby.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Na počátku mé tvorby byly úvahy o lidských osudech, o životě člověka v celku a detailech. Přemýšlel jsem nad otázkami: *Proč je život takový a ne jiný?, Dá se lidský osud změnit?* ... Podobné otázky si člověk klade, když začíná být nespokojený s realitou života.

Inspiraci a odpovědi jsem hledal ve vědecké literatuře východních Slovanů a hinduistů a dále ve vlastních zkušenostech s jógou a meditací, v dialogu s učitelem jógy a učitelkou meditace. Studoval jsem abstraktní umění Evropy, Ameriky a Sovětském svazu. Snažil jsem se pochopit a zhodnotit získané informace a transformovat je do abstraktní myšlenky a realizace v abstraktní kresbě a reliéfu.

5 PROCES TVORBY

Na začátku jsem se snažil uvědomit si to, co jsem přečetl, slyšel a viděl, i to, co jsem pocítil na základě vlastní zkušenosti s meditací a jógou. Pokusil jsem se spojit dohromady všechny získané poznatky a co nejpřesněji vyjádřit výslednou myšlenku ve svých skicách. Proto jsem vytvořil kolem 50 abstraktních kompozic a na základě svých kompozičních skic jsem začal pracovat s reliéfem.

První z technik, kterou jsem použil, byla šrafura. Seznámil mě s ní doc. Mikoláš Axmann. Na zdi opuštěného domu jsem vytvořil abstraktní reliéf pomocí velkého hřebíku. Potom jsem přiložil velký papír a pomocí černé mastné tužky vznikl abstraktní obraz. Tak jsem vytvořil 5 reliéfů a z nich 7 kompozic. Výhodou této techniky je z mého pohledu hrubost, která působí monumentálně, ale nevýhodou byla obtížnost vytvoření reliéfu pomocí hřebíku (zeď domu byla velice tvrdá).

Druhým materiálem byla obyčejná hlína, která je měkká a jemná. Pro vytvoření reliéfu jsem použil čtverec hlíny a různé běžně dostupné předměty (například řezák, jehlu apod.). Vytvořit obraz bylo mnohem snazší než na tvrdé zdi. Tak vzniklo 10 reliéfů. Stále jsem však nebyl spokojen, pravděpodobně kvůli některým vlastnostem hlíny (například lepkavosti).

V další fázi hledání správného a nejlepšího možného materiálu jsem pracoval s vodou, která se mi docela líbila a mohla posloužit pro reliéfy mé bakalářské práce. Použil jsem jenom dvě velikosti štětců a vodu. Zaujala mě možnost využít různých pozadí, na nichž už byly nějaké nápisy

nebo stopy času, které odrážely motiv různých variant lidského osudu. Časem voda vysychá, stejně jako člověk a jeho život. Zaznamenat ji dokáže jedině fotoaparát. V této etapě mé práce tak vzniklo 9 fotografií.

Následujícím materiálem byl jemný písek. Vytvořil jsem dvě kompoziční řady. První z nich měla název *Něha*. Kompozice byly vytvořeny jen jehlou a měkkým štětcem, občas vzduchem. V této sérii jsem hledal něco, co se v našem životě rychle mění. Něco, co by mohlo během jedné vteřiny ovlivnit lidský osud, změnit vztah člověka k sobě samému. Pod vlivem této myšlenky vzniklo 10 jemných a měkkých kompozic. Druhá kompoziční série měla název *Chaos a řád*. Pro její vytvoření jsem použil reliéfní fólii s opakujícím se kroužkovým motivem. Tato ochranná fólie se stala základem 13 kompozic. Sloužila jako pozadí, které bylo pozměněno pomocí láhve, knížky a papíru. Zdá se, že chaos a řád jsou tím, co v našem životě existuje paralelně. Jsou velice odlišné a zároveň spojené dohromady.

Posledním materiálem, který jsem se rozhodl použít pro reliéfní část svého díla, byla hladká mouka. Mouka se podobá písku, který jsem už vyzkoušel. Nelíbilo se mi ale, že písek je součástí Země a má tmavě-šedý odstín, což na mě působilo těžce a tvrdě. Na rozdíl od písku má mouka světlou, mléčnou barvu a navíc je velice sypká, což může navodit pocit metamorfózy. Z těchto důvodů jsem si vybral pro vytvoření reliéfu mouku. Na začátku vzniklo 20 abstraktních obrazů, potom další 3 a v závěrečné fázi jsem vytvořil 10 definitivních kompozic, které jsem osvětlil reliéfním světlem (světlem ze strany) a vyfotografoval. Potom jsem v Adobe Photoshopu vylepšil jas, kontrast a zmenšil sytost barev. Fotografie byly vtištěny ve formátu B1 a zalaminovány.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Pro sérii abstraktních kreseb jsem zvolil suchý materiál, silnou a tenkou (pro detaily) grafitovou tužku. Tvrdost tužek se pohybovala v rozmezí 4B – 6B, což mi dovolilo vytvořit dobrý kontrast a dostatečně tmavé geometrické a negeometrické tvary. Po vyzkoušení čtyř druhů papíru jsem si vybral papír světoznámé značky Fabriano, bílý, jemný, silný a pevný papír vysoké gramáže. Tak vzniklo 10 obrazů formátu B1.

V druhé části své bakalářské práce jsem pro vytvoření reliéfů použil jemnou hladkou mouku, která mi vyhovovala a myslím, že se hodila k mé práci více než ostatní materiály. Její výhodou je jemnost pro metamorfózu a vzdušnost pro rychlý pohyb. Pro vytvoření reliéfů jsem používal běžné předměty – jehlu a nitě, řezák, lžičky apod. Obraz, který vznikl, jsem nasvítíl nepřirozeným světlem ze strany. Vytvořené reliéfy byly vyfotografovány a vytištěny pomocí barevného tisku ve formátu B1.

7 POPIS DÍLA

Pro svou bakalářskou práci jsem připravil 10 abstraktních obrazů na filozofické téma. Všechny práce jsou formátu B1, vytvořené kresbou grafitovou tužkou. Hlavním impulzem pro jejich tvorbu byly pokusy uvědomit si podstatu života a lidského osudu, jeho proměn a zároveň stálosti a někdy beznaděje. Snažil jsem se zachytit své nejdůležitější závěry ze získaných poznatků a zkušeností a převést je co nejpřesněji do kresby.

Druhá část obsahuje 10 digitálních tisků formátu B1. Reliéfy byly vytvořeny na podkladu z mouky pomocí běžných předmětů jako je jehla, nitě, lžíce apod. Potom byly vyfotografovány a minimálně upraveny v Adobe Photoshopu, zejména co se týče zlepšení jasů a kontrastu a zmenšení sytosti barev (kvůli nepřírozenému žlutému osvětlení jsou fotografie zabarveny víc do žlutého odstínu). Reliéfy nejsou přesnými kopiemi kreseb, ale vznikly na jejich základě a jsou pokračující metamorfózou původního tématu. Zobrazují změnu lidského života v čase, jeho nestálost, kolísání a vibrace.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Ke vzniku abstraktního nefigurativního malířství došlo před první světovou válkou, kolem roku 1910, a za války ve Francii, Holandsku, Rusku a USA. Za tři jeho základní formy jsou považovány kubismus (1910–1920), neoplasticismus (1920–1940) a abstraktní expresionismus (1940–1955).⁴

Abstraktní umění je něco pomyslného a neskutečného, nezobrazuje žádné reálné postavy či krajinu. Umělci tohoto hnutí se snažili vyvolávat pocity na úrovni nevědomí. Chtěli projevit svoji duchovní svobodu. A tak bychom mohli toto hnutí definovat jako náhodné, experimentální a hravé umění. Umělec nabízí divákům prostřednictvím svého díla zcela nové představy.

Mezi nejznámější kubisty patří Pablo Picasso. Díla Pieta Mondriaana jsou ukázkou neoplasticismu. Mark Rothko a Jackson Pollock jsou skvělými příklady abstraktního expresionismu.⁵

Abstrakce se stala vůdčím fenoménem epochy a inspirovala řadu dalších oblastí umění či architektury a designu.

Existují dva typy abstraktního umění. První typ abstraktně zobrazuje nějaký objekt, který má fyzickou předlohu. Obraz nemusí vypadat realisticky, je zde stále dostatek prostoru k domyšlení si toho, co vidíte. Druhý typ abstraktního umění, někdy označovaný jako čistá abstrakce, nezobrazuje žádnou konvenční realitu. Aby člověk dokonale pochopil abstrakt-

⁴ Dostupné z: <http://www.abstraktniumeni.cz/historie.php>

⁵ Dostupné z: <http://www.abstraktniumeni.cz/historie.php>

ní dílo, je třeba ho vnímat v souvislostech a ne jen jako izolovaný výtvor.

Abstrakce ve filozofii označuje buď důležitý moment procesu poznání při přechodu od smyslového k racionálnímu poznání, nebo hotový výsledek tohoto procesu.

Jako abstrakci označujeme proces abstrahování, což je vytváření obecných pojmů odvozováním a vyvozováním. Proto lze rozlišit něco abstraktního, tj. pomyslného, neskutečného, odtrženého od skutečnosti, a něco konkrétního, tj. určitého, věcného, skutečného. Abstrakce je momentem poznání konkrétního.⁶

Za zakladatele opravdové abstraktní malby je považován ruský malíř Vasilij Vasiljevič Kandinskij, který o abstraktním umění píše toto: *„Vědomě nebo nevědomě, malíři se více a více obracejí ke svému dílu, zkoušejí ho, zvažují na duchovních váhách vnitřní hodnoty bodu, ze kterých je třeba vytvářet umění“.*⁷

Umění ve 20. století bývá používáno jako protest, kritika či výzva k úvaze. To dokazuje množství sepsaných manifestů, prohlášení, směrnic a záměry, jež doprovázejí vznik nových uměleckých koncepcí. Toto umění se inspiruje přírodou, je chaotické a nestrukturované, na druhé straně se ale opírá o systémy vybudované na základě geometrického řádu. Mnozí umělci se obávali, že jejich umění bude chápáno jako pouhá dekorace.

Abstrakce jako završení nejnámějších výtvarných revolucí 20. století

⁶ HOLLINGSWORTH, M. Velká ilustrovaná encyklopedie dějin umění. Moskva: Machaon, 2008. ISBN: 978-5-18-001167-1

⁷ KANDINSKIJ, V. Tečka a linie na ploše. Petrohrad: Azbuka, 2012. ISBN: 5-352-00717-0

ovládla umělecké dění po roce 1910 a rozšířila se do celé Evropy, Ruska i do Spojených států.⁸

Na základě historie abstraktního umění jsem spojil do celku dekorativní, geometrické prvky s expresivní formou. Zobrazil jsem přechod od jednoho k druhému. V digitálních tiscích zvýraznil metamorfózu do vágních forem, které jsou pokračováním kreseb. Ukazují tímto pochyb a výsledek aktivity. Proměnu lidského života do jiné cesty. Možnost a snahu ke vyvoji.

Experimentální postup dovolil najít sytký, světlý materiál, který umožnil co nejlíp ukázat možnost proměn a metamorfóz. Doplnit kresby je dalším krokem k mé bakalářské práci.

⁸ BERNARDOVÁ, E. Moderní umění 1905–1945. Praha: Paseka, 2000. ISBN: 80-7185-291-0

9 SILNÉ STRÁNKY

Přemýšlím o svém díle a analyzuji ho z různých pohledů. Řekl bych, že silných stránek má víc než slabých. Za prvé se domnívám, že cyklus kreseb je dobře technicky zpracován. Je v nich vidět a cítit technicky racionální přístup a zároveň emocionální pokusy nakreslit nemateriální pocity. Snažil jsem se ukázat je co nejpřesněji a dosáhnout maximálního výsledku. Co se týče reliéfů, původní kompozice zde pokračují ve své metamorfóze, přechodu do nové, pohyblivé varianty.

Za druhé bych chtěl zmínit vlastní nápad a atmosféru, kterou jsem se snažil zachytit ve své tvorbě. Myslím, že se mi podařilo vyjádřit pocity, kterými jsem se zabýval dlouhou dobu. Prostupují celým mým dílem. Odrazí metamorfózy lidského života, jejich statiku a zároveň dynamiku, přechod od materiálního k nemateriálnímu.

Za třetí se dá říci, že jsem vytvořil opravdu rozsáhlé dílo. Pracoval jsem na něm od začátku září až do konce dubna. Z mého vlastního pohledu výsledek dopadl dobře a vypovídá o pracovitosti autora, o jeho snaze dosáhnout něčeho většího nad rámec vlastních možností.

Řekl bych, že jsem se svým dílem spokojen. Podařilo se mi vcelku všechno, co jsem očekával od své práce, od prvních návrhů kompozice přes zkoušky různých materiálů až po finální fázi kreseb a reliéfů vytvořených na mouce. Mám ze své práce dobrý pocit a myslím, že moje dílo je odpovídajícím završením bakalářského studia na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni.

10 SLABÉ STRÁNKY

V této části je určitě třeba uvést jako slabou stránku mé práce přesnost. Ta je podle mého názoru výsledkem dlouholeté zkušenosti a zároveň vrozeného a dále rozvíjeného talentu. Právě přesnost je jednou z vlastností velkých mistrů. Nejde jen o technické zpracování díla. Přesnost je pro mě mnohem širší pojem a vnímám ji jako důležitou součást profesionálního vývoje umělce. Jde o přesnost nápadu a tvorby. Přesnost myšlení a vyjádření toho nejdůležitějšího. Přesnost technické realizace a prezentace vlastní práce. Přesnost vyvozených závěrů.

Mám pocit, že na tomto aspektu musím intenzivně pracovat. Mám v sobě snahu a touhu dosáhnout nejlepšího výsledku, maximálně se přiblížit přesnosti vyjádření své myšlenky a její realizace v uměleckém díle.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

1. BURBA, D. *Bhagavad-gita*. Moskva: Ripol Klassik, 2009.

ISBN 978-5-386-01452-0

2. HOLLINGSWORTH, M. *Velká ilustrovaná encyklopedie dějin umění*.

Moskva: Machaon, 2008. ISBN: 978-5-18-001167-1

3. KANDINSKIJ, V. *Tečka a linie na ploše*. Petrohrad: Azbuka, 2012.

ISBN: 5-352-00717-0

4. BERNARDOVÁ, E. *Moderní umění 1905-1945*. Praha: Paseka, 2000.

ISBN: 80-7185-291-0

B) Internetové zdroje

1. 2. Dostupné z: <http://www.abstraktniumeni.cz/historie.php>

12 RESUMÉ

За два неполных учебных семестра мной была проделана серьёзная работа. Её результатом стал цикл абстрактных рисунков на философскую тему формата Б1 который был дополнен серией цветной печати того же формата Б1. Рисунки выполнены графитной техникой на бумаге фирмы Фабриано. Серия цветной печати является рельефом сделанным на мучном подкладе. Для создания рисунка на муке использовались бытовые предметы такие как иголка, нитка, ложка и т.п. После созданный рельеф был подсвечен со стороны лампой и сфотографирован мной на фотоаппарат Сони. Получившиеся фотографии были минимально обработаны в программе Фотошоп. Были отрегулированы яркость и контраст. Уменьшена насыщенность цвета. Рисунки являются живым исследованием жизни людей и их судеб. Метаморфоз и трансформ. Статической и динамикой части. Попытке прочувствовать изменения и попытаться их осмыслить.

Вычленив самое главное и постараться точно воспроизвести на бумаге в абстрактной форме. Фотографии рельефа не являются точной копией рисунков, но имеют их основу. Они есть продолжением трансформы человеческих судеб их живого изменения.

Я остался доволен результатом своего труда. Самой придуманной мной идеей и качеством её исполнения.

Seznam příloh:

Příloha 1

První návrhy (kompozice)

Příloha 2

Šrafura

Příloha 3

Hlína

Příloha 4

Voda

Příloha 5

Písek (Chaos + řád)

Příloha 6

Písek (Něga)

Příloha 7

Mouka

Příloha 8

Závěrečná fáze (kompozice)

Příloha 9

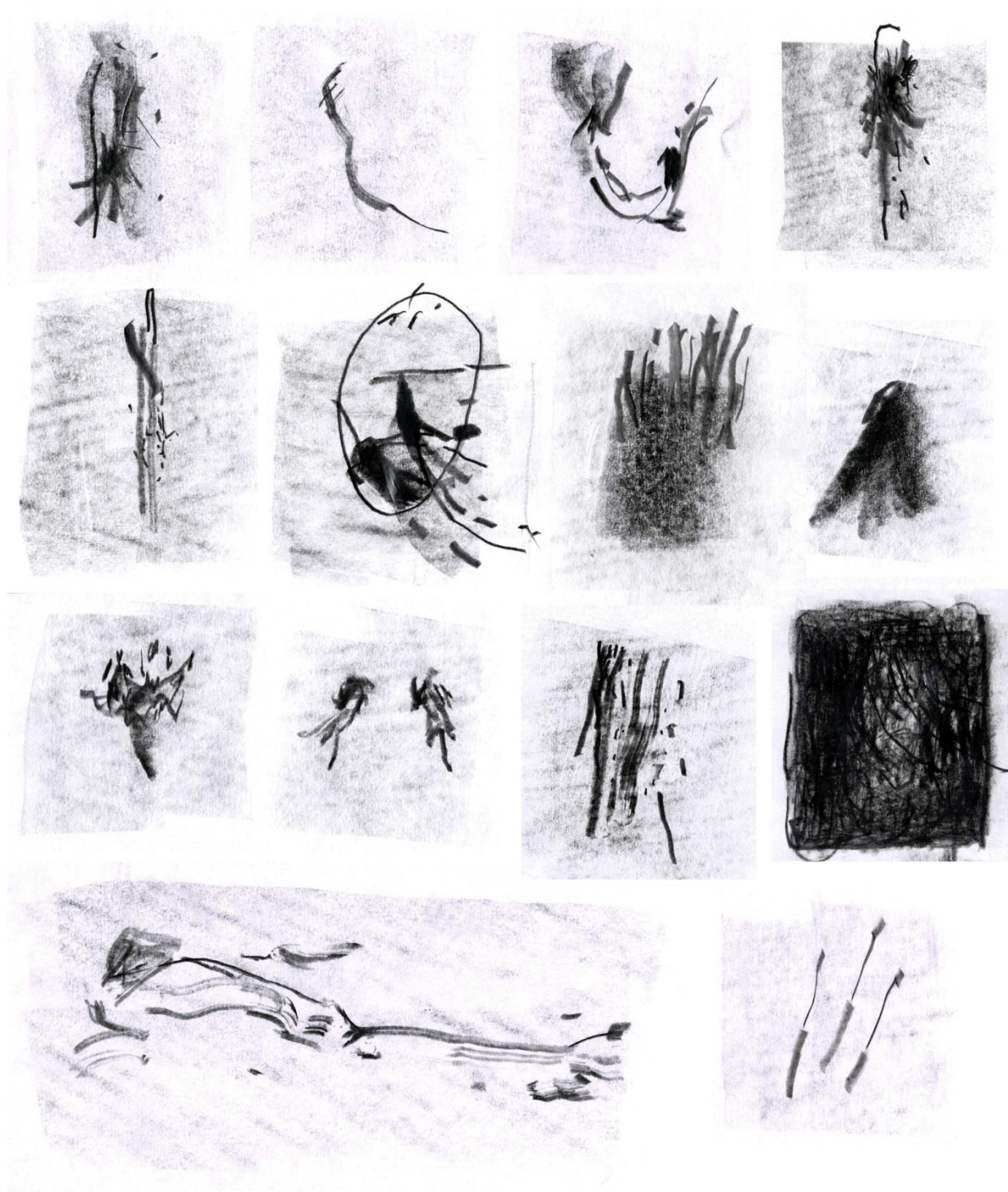
Kresba

Příloha 10

Reliéfy

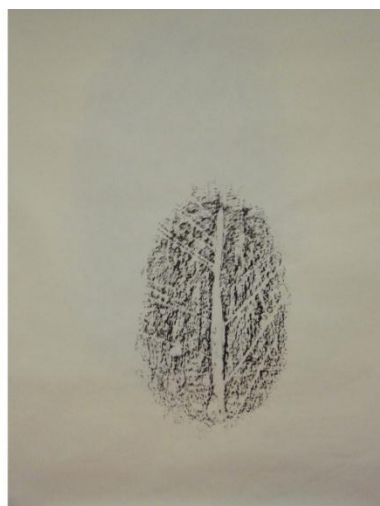
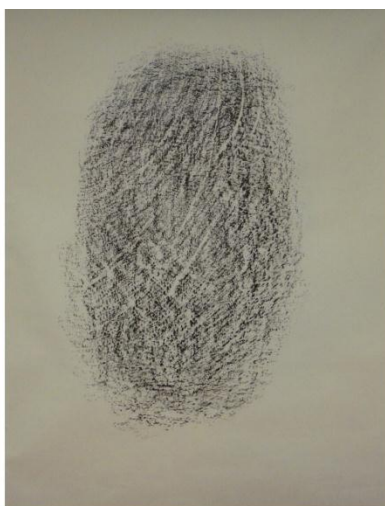
Příloha 1

První návrhy (kompozice)

Příloha 2

Šrafura

Příloha 3

Hlína

Příloha 4

Voda

Příloha 5

Písek (Chaos + řád)

Příloha 6

Písek (Něga)

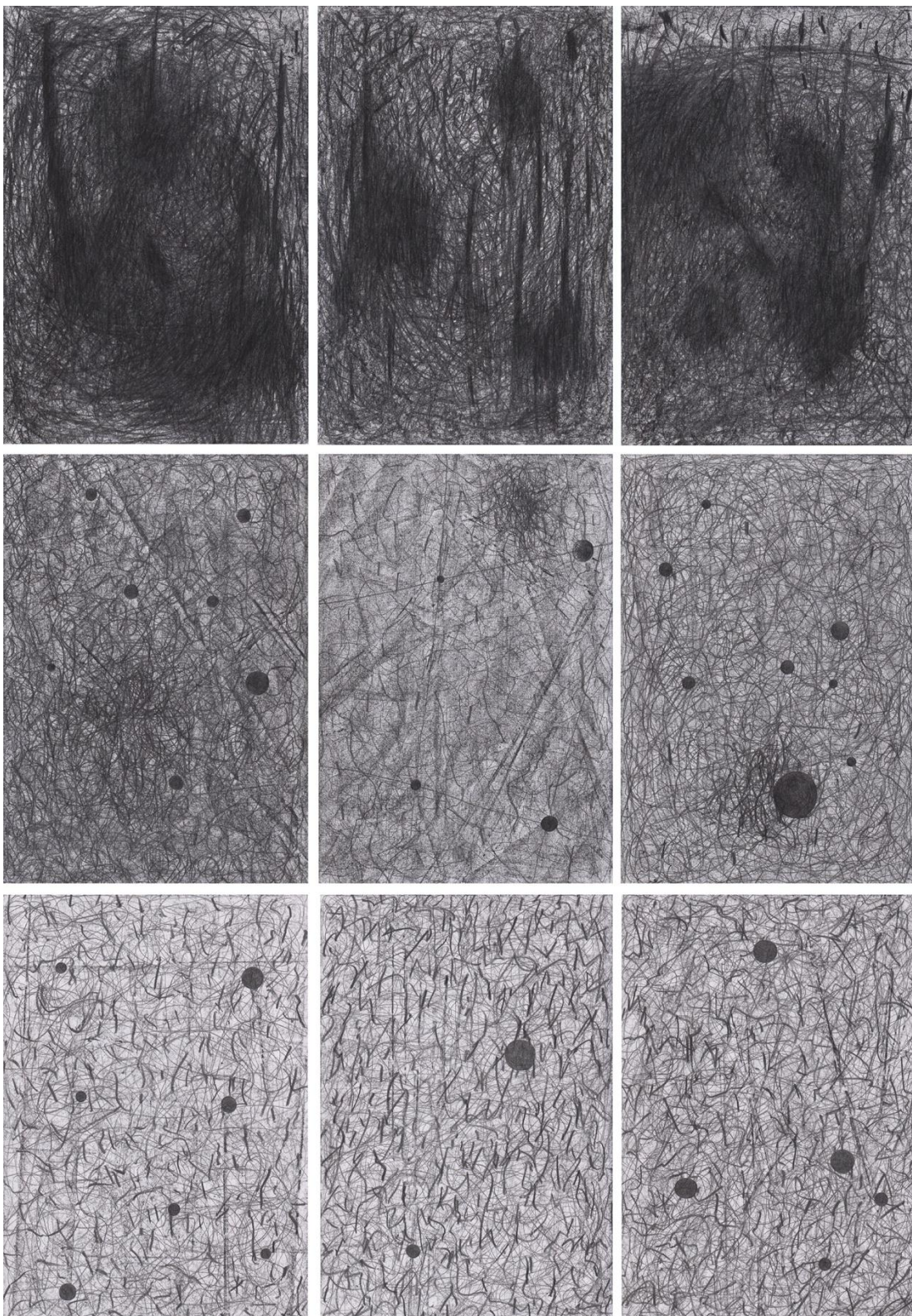
Příloha 7

Mouka

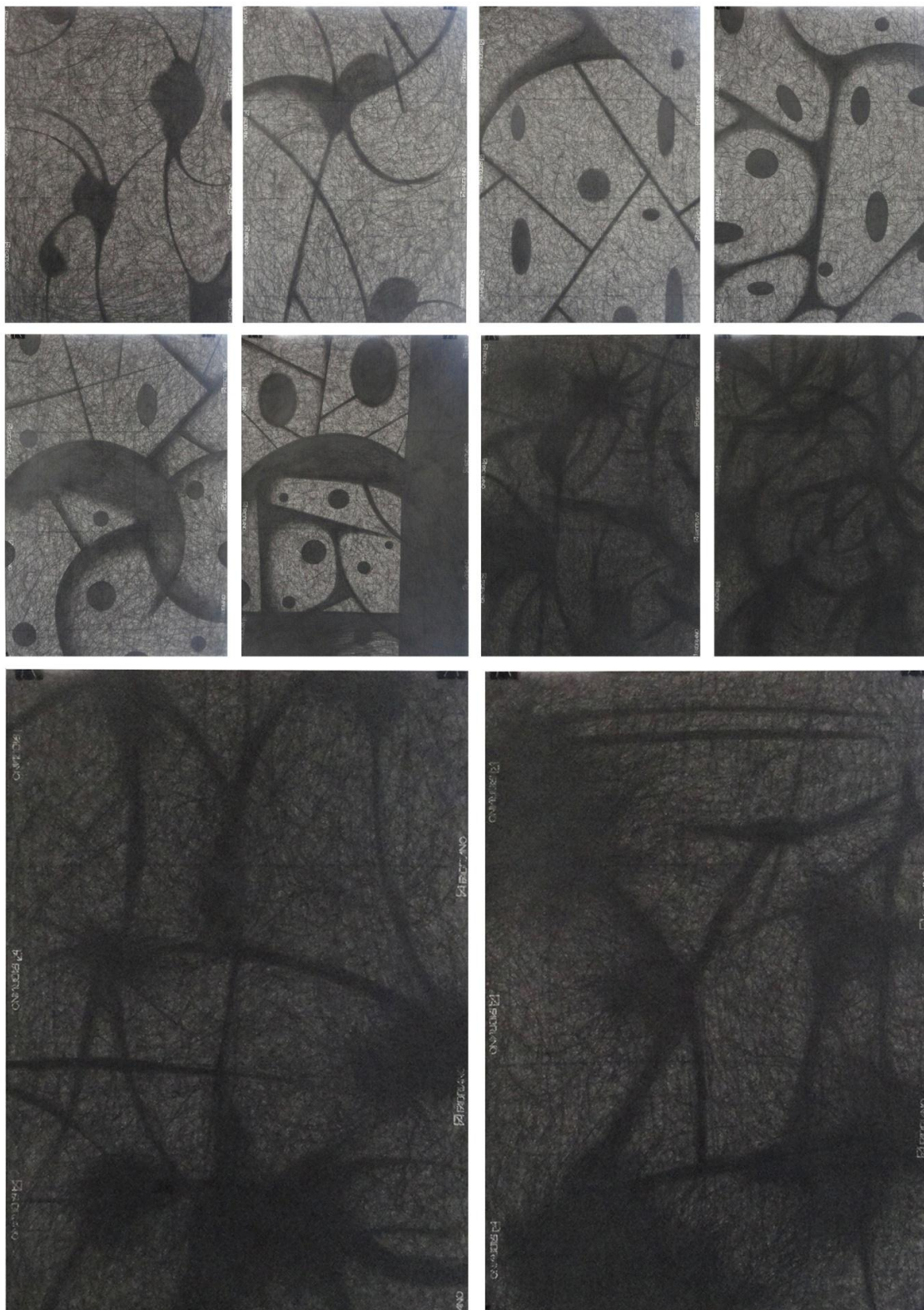
Příloha 8

Závěrečná fáze (kompozice)

Příloha 9

Kresba

Příloha 10

Reliéfy

